Tuomioistuinvirasto
Domstolsverket

Lausunto
2.9.2025
TIV/1129/2025

Eduskunta
Lakivaliokunta

Viite: Eduskunnan lakivaliokunnan pyyntö toimittaa kirjallinen asiantuntijalausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi pakkokeinolain 8 luvun muuttamisesta (HE 70/2025 vp)

Lausunto: HE 70/2025 vp. hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pakkokeinolain 8 luvun muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi pakkokeinolain etsintää koskevaa lukua. Esityksessä ehdotetaan, että tuomioistuin päättäisi laite-etsinnästä pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta tiettyjä erikseen määriteltyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. Esityksen tavoitteena on saattaa laite-etsinnästä päättämistä koskeva sääntely EU-oikeuden mukaiseksi ottaen huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään syksyn 2025 aikana.

Tuomioistuinvirasto toteaa, että asian valmistelussa on laajasti otettu huomioon annettu lausuntopalaute ja ehdotettu sääntely on selkeytynyt sisällöltään.

Tuomioistuinvirasto kiinnittää edelleen huomiota tuomioistuinten tarvitsemiin henkilöresursseihin sekä tietojärjestelmien kehittämisen kustannuksiin ehdotetun sääntelyn vuoksi.

Resurssien osalta hallituksen esityksessä todetaan edelleen, että tehtävät hoidetaan nykyisten määrärahojen puitteissa. Esityksen mukaan toiminnan tehostaminen kuuluu tuomioistuimien sisäisen työn järjestämisen piiriin. Taustalla on talouspoliittisen ministerivaliokunnan helmikuussa 2024 tekemä linjaus, jonka mukaan uusien EU:sta ja kansallisesta lainsäädännöstä johtuvien velvoitteiden myötä tulevat tehtävät resursoidaan pääsääntöisesti luopumalla olemassa olevista tehtävistä tai tehostamalla nykyisten tehtävien hoitamista.

Tuomioistuinvirasto toteaa edelleen, että tuomioistuimilla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta luopua olemassa olevista tehtävistään, vaan kaikki saapuvat asiat on jatkossakin ratkaistava asianmukaisessa järjestyksessä. Tuomioistuinlaitos on saanut vuonna 2022 valmistuneen oikeudenhoidon selonteon perusteella lisärahoitusta siinä tarkoituksessa, että liian pitkiksi venyneitä käsittelyaikoja voitaisiin lisäresursseilla lyhentää.

Tavoiteltuja vaikutuksia käsittelyaikoihin ei kuitenkaan saavuteta, jos samaan aikaan tuomioistuimien työmäärä tuntuvasti lisääntyy lainmuutosten seurauksena ilman vastaavia resurssilisäyksiä. Muutoksen vuoksi tarvittavien henkilöresurssien ja tietojärjestelmämuutosten kustannukset tuleekin kattaa erillisellä rahoituksella, jos halutaan välttää muiden asioiden käsittelyn viivästyminen.

Muutos tulee aiheuttamaan tuomioistuimille tuntuvan lisäyksen pakkokeinoasioiden lukumääriin ja tämän asiaryhmän käsitteleminen tulee vaatimaan selvästi nykyistä suuremman työmäärän. Asioiden käsittely tulee edellyttämään muutoksia poliisin ja tuomioistuimien käyttämiin tietojärjestelmiin. Näistä muutoksista aiheutuvia kustannuksia on pyritty arvioimaan jo aiemmassa valmistelussa. Näidenkin arvioiden kohdalla on todettava, että kysymys on vielä alustavista arvioista. Ensi vaiheessa tietojärjestelmät eivät mahdollistaisi laite-etsintöjen käsittelemistä ja ratkaisemista siten, että asiat siirtyisivät poliisin tietojärjestelmistä käräjäoikeuteen sähköisesti rajapinnan kautta, vaan asiat lähetettäisiin käräjäoikeudelle sähköpostitse sekä kirjattaisiin manuaalisesti tuomioistuinten AIPA-järjestelmään ja ratkaistaisiin sitä käyttäen. Tämä tarkoittaa alkuvaiheessa lisääntyvää manuaalista työtä käräjäoikeuksissa. Hallituksen esityksessä kuvatuin tavoin erilliset asianimikkeet ovat luotavissa AIPA-järjestelmään, ja myöhemmin voidaan rakentaa rajapinta polisiin järjestelmän ja tuomioistuinten AIPA-järjestelmän välille. Rajapinnan avulla käsittelyä voidaan tehostaa verrattuna edellä kerrottuun manuaaliseen menettelyyn. AIPA-järjestelmän kehittämisen kustannukset esitetyn sääntelyn vuoksi ovat oletettavasti alemmat, jos suunniteltu rajapinta poliisin ja tuomioistuinten tietojärjestelmien välille toteutetaan salaisten pakkokeinojen käsittelyyn jo käytettävien Salpa- ja AIPA-järjestelmien välille verrattuna siihen, että rajapinta rakennettaisiin Patja- ja AIPA-järjestelmien välille.

Johtaja Marko Loisa
Kehitysosasto